

עין משפט
גז מוצה

יח א מיי פ"א מהל'
עירובין הל' ג סמג'
ע"ש:
יט א מיי פ"א מהלכות
ח"מ הל' פ"ט ע"ד
סי' רמז סוף פ"א:

רבינו חננאל

הדשים גם ישנים דודי
צפתי לך דן דברי תורה
ודברי סופרים בני הוהר
עשות ספרים פי הוהר
כדברי סופרים [ויתר]
מדתי. שדרי תורה עשה
ולא תעשה ודברי סופרים
העובר על דברי הכותב
חייב מיתה. כדתיב רב
[יא] אמרו לו לר' טרפון
כדי היית לחוב בעצמי
שעברת על דברי בית הלל
וכל המלעיג על דברי
הכמים נידון בארצה
רוחמת: ת"ר מעשה בר'
עקיבא שהיה חובש
בבית האסורים ולא מצא
מים לטיל ידיו ואמר מה
אעשה העובר על דברי
הכמים חייב מיתה אמר
מוטב לי שאמות מיתת
עצמי ואל אעבור על דעת
הבדירי. בשעה שתקין
שלמה עירובין וגז
טומאה על הדשים
כדמפרש בתחלת שבת.
יצתה בת קול ואמרה לו
בני אם חכם לכן ישמה
לבי גם אני [ואומר] חכם
בני שמח לבי ואשיבה
הורפי דבר. נשכימה
לכרמים אלו [בתן]
כסיות ומקדש. ראה אם
פרחה הגפן אלו בעלי
מוקדא. פתח הסמדר אלו
בעלי משנה הנצו הרמונים
על בעלי התלמוד. ועל
כל דבר דברי של תורה
אמר ג אלפים משל ועל
כל דבר דברי של סופרים
אמר ג אלפים [ט] טעמים
שנאמר ויהי שירו
המשנה ואל. קווצותיו
תתלמים ושחורות כעורב
כמי אתה מוצא חלי
תלים של הלכות במי

חשק שלמה על ר"ח
(6) ואלו ט"ס הוא וי"ל
ממנו ואלף ממנו דלמה לפי
כתיב.

ליקוטי רש"י

[שייך לעמוד א']
פנים ואחור. מה לוח
לנו ערוף ומה דעתו
לנוהו ספסוף. קיינים.
סורעטין של לייקים
בעולם הזה. והנה. מן
שקני כרונת עליו לעזיב
ללא ודוי. נהי על רשעים
לעולם האל [וחקלא] ב' י'
הוא עם הוה. מלרע
על מלרע היה אחר
היה ונתנסה סתו לשון
שגז [שם: ה. כו]. מבי"ה
עשה. רשמיני פירשו
כפולה ואמרו שהמורה
כמוהו על ולמדו מלפני
שהעולם אחר מנו אלפים
ותלמים שחורה כדלמא
בעירובין וינתן מירגס
נגלילתא פרתא שוקלת
נצור ולפי פשוטו של
פדשה נגלת סורעטת
היתה

הבכורות. תלמיס חסודת הממחרות להבשיל: שאוגדות. קוסרות פתמן ללורך צעליהן שאינן נעולות לאחריס אוגדות לשון אגודה. ל"א
שמגידות פתחיהן כסרואה דס אומרת לנעלה ופרוש הימנה: הדשים. דברי סופרים: גם ישנים. דברי תורה: דודי צפתי. ושמרתי
כל אלה לך לשמן: פעמים פעמים ניתנה. שמה זו מדשה וזו ישנה: דברי סופרים. מדשים שנמחדשו בכל דור ודור לגדור גדר וסיג:
ויותר מהמה. לעיל מיינה כמיז דברי חכמים כדרכות אלו דברי תורה שנמסרו לירושלם על פה שמתקן בהן חכמי ישראל לאחר שנמטעו

מפני מה לא נכתבו. א"ל ונס'
בהלכה למשה מסיני א"ל
נתנו כדי שלא ישמחו:

מוטב אמות מיתת עצמי. אף
על גז דבפי קננה (ד' י"א).

אמר ארבעה דברים פטורין במחנה
רחילת ידים וכל שכן צנקוס סכנה
מחמיר מה עלמיה היה:

בשעה שתיקן שלמה עירובין
ונשילת ידיו. אף על
גז דמיקן נמי שניית כלאכר כפרק

שני דיננות (ד' כ"א). ה"ל דלא
משיב הכא משום ללא צנת אחת
אינן ותקר מיקן משלים הרבה
משמע נמי שהרבה תקנות עשה:
אך

הדשים גם ישנים מהו אמר ליה
אל"ל (6) וכי תורה פעמים פעמים ניתנה אלא הללו מדברי תורה והללו
מדברי סופרים דרש רבא מאי דכתיב [ויותר מהמה בני הוהר עשות
ספרים הרבה וגו'] בני הוהר ולא תעשה ודברי סופרים [כל העובר על דברי
תורה יש בהן עשה ולא תעשה ודברי סופרים [כל העובר על דברי
סופרים חייב מיתה שמא תאמר אם יש בהן ממש מפני מה לא נכתבו אמר
קרא אחא בר אדא משמיה דרב אחא בר עולא מלמד (6) שכל המלעיג על
דברי חכמים נידון בצואה רותחת מתקף לה רבא מי כתיב לעג (6) להג כתיב
אלא כל ההוגה בהן טועם טעם ברע רבנן מעשה ברע שהיה חובש
בבית האסורין והיה ר' יהושע הגרסי משרתו בכל יום ויום היו מכניסין
לו מים במדה יום אחד מוצאו שומר בית האסורין אמר לו היום מימך
מרובין שמא לחתור בית האסורין אתה צריך שפך חציין ונתן לו חציין
כשבא אצל ר"ע אמר לו יהושע אין אתה יודע שזקן אני וחיי תלויין
בחיך סח לו כל אותו המאורע אמר לו תן לי מים שאמול ידי אמר
לו לשתות אין מגיעין לימול ירך מגיעין אמר לו מה אעשה שהיביבם
עליהן מיתה מוטב אמות מיתת עצמי ולא אעבור על דעת חבירי
אמרו לא טעם כלום עד שהביאו לו מים ונטל ידיו כששמעו חכמים
בדבר אמרו מה בזקנותו כך בילדותו על אחת כמה וכמה ומה בבית
האסורין כך שלא בבית האסורין על אחת כמה וכמה (7) אמר רב יהודה
אמר שמואל בשעה שתיקן שלמה עירובין ונשילת ידים יצתה בת קול
ואמרה (8) בני אם חכם לכן ישמה לבי גם אני ואומר (7) חכם בני ושמה
לבי ואשיבה חרפי דבר דרש רבא מאי דכתיב (8) לכה דודי נצא השדה
נלינה בכפרים נשכימה לכרמים נראה אם פרתה הגפן פתח הסמדר

הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים
רבש"ע אל תלויני כיושבי כרכים שיש בהן גזל ועריות ושבועת שוא

בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך הרחק נלינה בכפרים אל תקרי בכפרים אלא בכפרים
בא ואראך אותם שהשפעת להן טובה והן כפרו כך נשכימה לכרמים אלו בתי כנסיות ובתי
מדרשות נראה אם פרתה הגפן אלו בעלי מקרא פתח הסמדר אלו בעלי משנה הנצו הרמונים אלו בעלי גמרא
שם אתן את דודי לך אראך כבודי וגודלי שבה בני ובנותי אמר רב המנונא מאי דכתיב (9) וידבר שלשת אלפים
משל ויהי שירו חמושה ואלף מלמד שאמר שלמה על כל דבר דברי של תורה שלשת אלפים משל על כל
דבר דברי של סופרים חמושה ואלף טעמים דרש רבא מאי דכתיב (10) ויותר שהיה קהלת חכם עוד
לימד דעת את העם [ו]אינן וחקר תיקן משלים הרבה לימד דעת את העם דאגמריה כסימיני טעמים
ואסברה במאי דדמי ליה [ו]אינן וחקר תיקן משלים הרבה (10) אמר עולא אמר רבי אליעזר (11) בתחילה היתה תורה
דומה לכפיפה שאין לה אונים עד שבא שלמה ועשה לה אונים (11) קווצותיו תתלמים אמר רב כרסא אמר מר
עוקבא מלמד שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות (12) שחורות כעורב (12) כמי אתה מוצאן במי
שמשכים

הבכורות והדוד (ה) אחד תאנים רעות מאד
אשר לא תאכלנה מרוע תאנים הרעות אלו רשעים
צדיקים גמורים ושמא תאמר אבד סברם ובטל
סיכויים ת"ל (8) הדודאים נתנו ריח אלו ואלו
עתידין שיתנו ריח דרש רבא מאי דכתיב
הדודאים נתנו ריח אלו בחורי ישראל שלא
טעמו טעם המא (8) ועל פתחינו כל מגדים
אלו בנות ישראל שמגידות פתחינה לבעליהן
ל"א שאוגדות פתחינה לבעליהן (8) חדשים גם
ישנים דודי צפתי ק"ך אמרה כנסת ישראל גם
לפני הקב"ה רבונו של עולם הרבה גזירות
גזרתי על עצמי יותר ממה שגזרתי עלי
וקיימתי א"ל רב חסדא לההוא מדרבנן
דהוה קא מסדר אגדתא קמיה מי שמוע ק"ך

אשר לא תאכלנה מרוע תאנים הרעות אלו רשעים
צדיקים גמורים ושמא תאמר אבד סברם ובטל
סיכויים ת"ל (8) הדודאים נתנו ריח אלו ואלו
עתידין שיתנו ריח דרש רבא מאי דכתיב
הדודאים נתנו ריח אלו בחורי ישראל שלא
טעמו טעם המא (8) ועל פתחינו כל מגדים
אלו בנות ישראל שמגידות פתחינה לבעליהן
ל"א שאוגדות פתחינה לבעליהן (8) חדשים גם
ישנים דודי צפתי ק"ך אמרה כנסת ישראל גם
לפני הקב"ה רבונו של עולם הרבה גזירות
גזרתי על עצמי יותר ממה שגזרתי עלי
וקיימתי א"ל רב חסדא לההוא מדרבנן
דהוה קא מסדר אגדתא קמיה מי שמוע ק"ך
אשר לא תאכלנה מרוע תאנים הרעות אלו רשעים
צדיקים גמורים ושמא תאמר אבד סברם ובטל
סיכויים ת"ל (8) הדודאים נתנו ריח אלו ואלו
עתידין שיתנו ריח דרש רבא מאי דכתיב
הדודאים נתנו ריח אלו בחורי ישראל שלא
טעמו טעם המא (8) ועל פתחינו כל מגדים
אלו בנות ישראל שמגידות פתחינה לבעליהן
ל"א שאוגדות פתחינה לבעליהן (8) חדשים גם
ישנים דודי צפתי ק"ך אמרה כנסת ישראל גם
לפני הקב"ה רבונו של עולם הרבה גזירות
גזרתי על עצמי יותר ממה שגזרתי עלי
וקיימתי א"ל רב חסדא לההוא מדרבנן
דהוה קא מסדר אגדתא קמיה מי שמוע ק"ך

אשר לא תאכלנה מרוע תאנים הרעות אלו רשעים
צדיקים גמורים ושמא תאמר אבד סברם ובטל
סיכויים ת"ל (8) הדודאים נתנו ריח אלו ואלו
עתידין שיתנו ריח דרש רבא מאי דכתיב
הדודאים נתנו ריח אלו בחורי ישראל שלא
טעמו טעם המא (8) ועל פתחינו כל מגדים
אלו בנות ישראל שמגידות פתחינה לבעליהן
ל"א שאוגדות פתחינה לבעליהן (8) חדשים גם
ישנים דודי צפתי ק"ך אמרה כנסת ישראל גם
לפני הקב"ה רבונו של עולם הרבה גזירות
גזרתי על עצמי יותר ממה שגזרתי עלי
וקיימתי א"ל רב חסדא לההוא מדרבנן
דהוה קא מסדר אגדתא קמיה מי שמוע ק"ך

הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך לכה דודי נצא השדה
נלינה בכפרים רבש"ע אל תלויני כיושבי כרכים שיש בהן גזל ועריות ושבועת שוא
בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך הרחק נלינה בכפרים אל תקרי בכפרים
בא ואראך אותם שהשפעת להן טובה והן כפרו כך נשכימה לכרמים אלו בתי כנסיות ובתי
מדרשות נראה אם פרתה הגפן אלו בעלי מקרא פתח הסמדר אלו בעלי משנה הנצו הרמונים
על בעלי התלמוד. ועל כל דבר דברי של תורה אמר ג אלפים משל ועל כל דבר דברי של סופרים
אמר ג אלפים [ט] טעמים שנאמר ויהי שירו המשנה ואל. קווצותיו תתלמים ושחורות כעורב
כמי אתה מוצא חלי תלים של הלכות במי חשק שלמה על ר"ח (6) ואלו ט"ס הוא וי"ל ממנו ואלף ממנו דלמה לפי כתיב.

הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך לכה דודי נצא השדה
נלינה בכפרים רבש"ע אל תלויני כיושבי כרכים שיש בהן גזל ועריות ושבועת שוא

בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך הרחק נלינה בכפרים אל תקרי בכפרים
בא ואראך אותם שהשפעת להן טובה והן כפרו כך נשכימה לכרמים אלו בתי כנסיות ובתי

מדרשות נראה אם פרתה הגפן אלו בעלי מקרא פתח הסמדר אלו בעלי משנה הנצו הרמונים
על בעלי התלמוד. ועל כל דבר דברי של תורה אמר ג אלפים משל ועל כל דבר דברי של סופרים
אמר ג אלפים [ט] טעמים שנאמר ויהי שירו המשנה ואל. קווצותיו תתלמים ושחורות כעורב
כמי אתה מוצא חלי תלים של הלכות במי חשק שלמה על ר"ח (6) ואלו ט"ס הוא וי"ל ממנו ואלף ממנו דלמה לפי כתיב.

הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך לכה דודי נצא השדה
נלינה בכפרים רבש"ע אל תלויני כיושבי כרכים שיש בהן גזל ועריות ושבועת שוא

בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך הרחק נלינה בכפרים אל תקרי בכפרים
בא ואראך אותם שהשפעת להן טובה והן כפרו כך נשכימה לכרמים אלו בתי כנסיות ובתי

מדרשות נראה אם פרתה הגפן אלו בעלי מקרא פתח הסמדר אלו בעלי משנה הנצו הרמונים
על בעלי התלמוד. ועל כל דבר דברי של תורה אמר ג אלפים משל ועל כל דבר דברי של סופרים
אמר ג אלפים [ט] טעמים שנאמר ויהי שירו המשנה ואל. קווצותיו תתלמים ושחורות כעורב
כמי אתה מוצא חלי תלים של הלכות במי חשק שלמה על ר"ח (6) ואלו ט"ס הוא וי"ל ממנו ואלף ממנו דלמה לפי כתיב.

הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך לכה דודי נצא השדה
נלינה בכפרים רבש"ע אל תלויני כיושבי כרכים שיש בהן גזל ועריות ושבועת שוא

בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך הרחק נלינה בכפרים אל תקרי בכפרים
בא ואראך אותם שהשפעת להן טובה והן כפרו כך נשכימה לכרמים אלו בתי כנסיות ובתי

מדרשות נראה אם פרתה הגפן אלו בעלי מקרא פתח הסמדר אלו בעלי משנה הנצו הרמונים
על בעלי התלמוד. ועל כל דבר דברי של תורה אמר ג אלפים משל ועל כל דבר דברי של סופרים
אמר ג אלפים [ט] טעמים שנאמר ויהי שירו המשנה ואל. קווצותיו תתלמים ושחורות כעורב
כמי אתה מוצא חלי תלים של הלכות במי חשק שלמה על ר"ח (6) ואלו ט"ס הוא וי"ל ממנו ואלף ממנו דלמה לפי כתיב.

הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך לכה דודי נצא השדה
נלינה בכפרים רבש"ע אל תלויני כיושבי כרכים שיש בהן גזל ועריות ושבועת שוא

בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך הרחק נלינה בכפרים אל תקרי בכפרים
בא ואראך אותם שהשפעת להן טובה והן כפרו כך נשכימה לכרמים אלו בתי כנסיות ובתי

מדרשות נראה אם פרתה הגפן אלו בעלי מקרא פתח הסמדר אלו בעלי משנה הנצו הרמונים
על בעלי התלמוד. ועל כל דבר דברי של תורה אמר ג אלפים משל ועל כל דבר דברי של סופרים
אמר ג אלפים [ט] טעמים שנאמר ויהי שירו המשנה ואל. קווצותיו תתלמים ושחורות כעורב
כמי אתה מוצא חלי תלים של הלכות במי חשק שלמה על ר"ח (6) ואלו ט"ס הוא וי"ל ממנו ואלף ממנו דלמה לפי כתיב.

הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך לכה דודי נצא השדה
נלינה בכפרים רבש"ע אל תלויני כיושבי כרכים שיש בהן גזל ועריות ושבועת שוא

בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך הרחק נלינה בכפרים אל תקרי בכפרים
בא ואראך אותם שהשפעת להן טובה והן כפרו כך נשכימה לכרמים אלו בתי כנסיות ובתי

מדרשות נראה אם פרתה הגפן אלו בעלי מקרא פתח הסמדר אלו בעלי משנה הנצו הרמונים
על בעלי התלמוד. ועל כל דבר דברי של תורה אמר ג אלפים משל ועל כל דבר דברי של סופרים
אמר ג אלפים [ט] טעמים שנאמר ויהי שירו המשנה ואל. קווצותיו תתלמים ושחורות כעורב
כמי אתה מוצא חלי תלים של הלכות במי חשק שלמה על ר"ח (6) ואלו ט"ס הוא וי"ל ממנו ואלף ממנו דלמה לפי כתיב.

הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך לכה דודי נצא השדה
נלינה בכפרים רבש"ע אל תלויני כיושבי כרכים שיש בהן גזל ועריות ושבועת שוא

בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך הרחק נלינה בכפרים אל תקרי בכפרים
בא ואראך אותם שהשפעת להן טובה והן כפרו כך נשכימה לכרמים אלו בתי כנסיות ובתי

מדרשות נראה אם פרתה הגפן אלו בעלי מקרא פתח הסמדר אלו בעלי משנה הנצו הרמונים
על בעלי התלמוד. ועל כל דבר דברי של תורה אמר ג אלפים משל ועל כל דבר דברי של סופרים
אמר ג אלפים [ט] טעמים שנאמר ויהי שירו המשנה ואל. קווצותיו תתלמים ושחורות כעורב
כמי אתה מוצא חלי תלים של הלכות במי חשק שלמה על ר"ח (6) ואלו ט"ס הוא וי"ל ממנו ואלף ממנו דלמה לפי כתיב.

הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך לכה דודי נצא השדה
נלינה בכפרים רבש"ע אל תלויני כיושבי כרכים שיש בהן גזל ועריות ושבועת שוא

בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך הרחק נלינה בכפרים אל תקרי בכפרים
בא ואראך אותם שהשפעת להן טובה והן כפרו כך נשכימה לכרמים אלו בתי כנסיות ובתי

מדרשות נראה אם פרתה הגפן אלו בעלי מקרא פתח הסמדר אלו בעלי משנה הנצו הרמונים
על בעלי התלמוד. ועל כל דבר דברי של תורה אמר ג אלפים משל ועל כל דבר דברי של סופרים
אמר ג אלפים [ט] טעמים שנאמר ויהי שירו המשנה ואל. קווצותיו תתלמים ושחורות כעורב
כמי אתה מוצא חלי תלים של הלכות במי חשק שלמה על ר"ח (6) ואלו ט"ס הוא וי"ל ממנו ואלף ממנו דלמה לפי כתיב.

(א) [מלין דף קפ"א].
(ב) גרסות דף י: ויני'
מחריש (ד) א גיטין ז, ו.
(ז) נצח ד: (ט) ינמות
כ"א. (י) ע"י חמורה טו
ע"א. (י"א) ירושלמי ברכות
פ"ד הל' (ב) ע"י לקמן
פ"ד ע"ב, (ט) ע"י לקמן
נד סוד"ב (מחריש).
(י) ע"י ש"ס מות ילוי
סי' קל"ב כוונת גיטין ז.

הנהגות הב"ח
(ב) רש"י ד"ה השנה
מי באבא ועובדי:

גליון הש"ס
תוס' ד"ה מפני. לא
נתנו כדי ש"א
ישמחו. ע"י משנת
מ"ו סי' [קל"ג]:

הנהגות מהר"ב
רנשבורג
אן תוס' ד"ה מפני
וכי וגם בה"מ לא
נתנו כדי ש"א
ישמחו. ע"י ינמות דף
עו ע"י מ"ו סי' קל"ג
ובש"ס מ"ו סי' קל"ג:
ובש"ס מ"ו סי' קל"ג:

תורה אור השלם
(א) הרקודים נתנו ריח
[על פתחינו כל מגדים
הדשים גם ישנים דודי
צפתי ק"ך:
[שם השירים: יד].

(ב) ויתר מהמה בני
הוהר עשות ספרים
הרבה אין קץ [ולגז
הרבה יגעת פשר:
[קהלת: יב: יג].

(ג) בני אם חכם לכן
ישמה לבי גם אני:
[משלי: כג: טו].

(ד) חכם בני ושמה
לבי גם אני:
[משלי: כג: טו].

(ה) לכה דודי נצא
השדה נלינה בכפרים:
לשכימה לכרמים נראה
אם פרתה הגפן פתח
הסמדר הנצו הרמונים
שם אתן את דודי לך:
[שם השירים: יב: יג].

(ו) וידבר שלשת אלפים
משל ויהי שירו חמושה
ואלף: [אלפים: א: יב].

(ז) ויתר מהמה בני
הוהר עשות ספרים:
הרבה אין קץ [ולגז
הרבה יגעת פשר:
[קהלת: יב: יג].

(ח) ראשו קבם פי
קווצותיו
שחורות כעורב:
[שם השירים: יא].

(ט) ויתר מהמה בני
הוהר עשות ספרים:
הרבה אין קץ [ולגז
הרבה יגעת פשר:
[קהלת: יב: יג].

(י) וידבר שלשת אלפים
משל ויהי שירו חמושה
ואלף: [אלפים: א: יב].

(יא) ויתר מהמה בני
הוהר עשות ספרים:
הרבה אין קץ [ולגז
הרבה יגעת פשר:
[קהלת: יב: יג].

(יב) וידבר שלשת אלפים
משל ויהי שירו חמושה
ואלף: [אלפים: א: יב].

(יג) ויתר מהמה בני
הוהר עשות ספרים:
הרבה אין קץ [ולגז
הרבה יגעת פשר:
[קהלת: יב: יג].

(יד) וידבר שלשת אלפים
משל ויהי שירו חמושה
ואלף: [אלפים: א: יב].

(טו) ויתר מהמה בני
הוהר עשות ספרים:
הרבה אין קץ [ולגז
הרבה יגעת פשר:
[קהלת: יב: יג].

(טז) וידבר שלשת אלפים
משל ויהי שירו חמושה
ואלף: [אלפים: א: יב].

(יז) ויתר מהמה בני
הוהר עשות ספרים:
הרבה אין קץ [ולגז
הרבה יגעת פשר:
[קהלת: יב: יג].

(יח) וידבר שלשת אלפים
משל ויהי שירו חמושה
ואלף: [אלפים: א: יב].

(6) וישן פי רש"י מניח
ג: וימלא ג: ויגמלו
כא: ג: ע"ל ג: ד:
ג) ג"ק ג: ע"ש, ד) שם
ו: ושלל כ: א) עליו ו:
ולקמן ג: (1) שנת 1 קר.
לעל א: י: לקמן ע: ודף
כ"ה, ז) ע"י חסד לעיל א:
ד"ה ומהר"ם (8) כחובות
מט: (9) תחומות עקב ב,
ע) דף ג: א) (10) לקמן כ"ב:
ל) לעיל י"ג: (11) לעיל ב:
ס"ט"ב (12) לעיל י"א,
ע) ע"י לעיל י"א (13) ע"י
לעיל דף ה' ודף כ"ב ע"ב

הגהות הב"ה

(6) הש"י ד"ה קורמי
ירקון לשנה אחרונה
קורמיה גמי לה:
(7) ד"ה כהא איכא וכו'
שמי אמות היקף כ"ל
ומינה "היכר" ממק:
(8) תרם ד"ה או דילמא
וכי לא שרי להרחיק
אלא כדי לנטה:
(9) ד"ה חור וכו' ומה
בו עמוד ג"ה ויחנן ד'
ומיעטו חור מיעוט
והכא גמי האי:
(10) ד"ה וכה אמר וכו'
גמי יחנן כ"ב דף ו ע"כ
ד"ה וכו' מומל:

גליון הש"ס

גמ' וכ"ל דרדה
שתשמישה: צ"ל
לעיל דף טו ע"ל ע"י
כרית דף כה ע"כ
וכרית יונה: תוס' ד"ה
והר"י כו', דאתחלה
צ"ל צ"מ ע"ה
הוא דף ה' התורה
מהני. ע"ל דף ו ע"ל
מ"ה רב אלמ:

רב נסים גאון

רבא אמר במי
שמאכזר על בני
בעורב. עיקר דרשה
מהא דכתיב (תהלים קמו)
ולבני עורב אשר יקראו
זה הדבור יודע הוא כי
העורב יטוש את אפרוחיו
כל זמן שצדיקין לא העלו
אברה לאחור שתעלה
עליהן אברה את
משחיתיה הוא חזון
אליהן וכתיב גמי איכא
לח) מי יכין לעורב עורה
ובכחובות בפרק גינה
שנתפתחה הקשו (דף מט)
ועורבא כמי בנייה
והכתיב לבני עורב אשר
יקראו לא קשיא הא
בחזו"רי והא בארמי:
והא

הגהות וצינונים

[8] "דירך" ליתא בכתי'
הרפ"י, ובקצת כתי'
ניוקי דירך (וכ"ה שתי)
דק"ס: [9] בכתי' ודפוס:
ברקפך דלמא:
[10] בכתי' ובדפוס:
לאיחלוףי בקרפך ויתר
מבית סאתים
דלמא: [11] בכתי'
ובדפוס: [12] וכו'
במשניות) דרך הרבים
(וחבת "ישות" ליתא,
וני' פי הרבים ובלקוטי)
רש"י: [13] בכתי' והרפ"י:
כאן הודיעוך חכמים
כוהן של וכו': [14] שיער
לש"י (גליון):

עושיין פסין פרק שני עירובין

כב.

עין משפט
גר מצוה

ב אמי פט"ו מהל' שם
הל' ד' ותי' מנג' לחין
סה טור שיע' א"ח כ"י שם
סוף 6:
כא ב מיי פ"ח מהל'
שם הלכה ג:

תורת אור השלם

א) ומשלם לשנאו אל
פניו להאבדו לא יאמר
לשנאו אל פניו ישלם
לו: (דברים י')
ב) ושמרת את המצוה
ואת החקים ואת
המשפטים אשר אנכי
קצוץ היום לעשותם:
(דברים י"א)
ג) ובער יי על פניו
יקרא יי אל
ירחם והתן ארך אפים
ירב חסד ואמון:
(שמות ל"ו)

ליקוטי רש"י

[15] בסוף המסכת

רבינו חננאל

שמשיבין ומעריבין
עליהן בבחמדי רבה
אמר במי שמשחיתין
פניהם בעורב רבא אמר
במי שמחמיר על בניו
בעורב. כדור אדא בר
אבהו דרב הוה אדיל בר
רב הוה אברה ליה
דביתו וניקו מאי אעביד
להו הוה אמר לה איכא
קריא באגמא. פי' ירוקת
שדה באגם איכלו מהם.
כ"י: ונכ"י אמר [ל"ה] ירוקת
היום [לשנתה] ולא היום
לקבל שכרם כו'. אך
אפים לצדיקים ולרשעים
כ"י: מתני' ר' יהודה
אומר עד בית סאתים
כו'. איבעיא להו ר'
יהודה בור ופסין קאמר או
דלמא בור בית סאתים
ולחיי קאמר אדם
עיניו בבורו ולא גו דלמא
אחי לטוללו בקרפך
דלמא יתר מבית סאתים
או דלמא עיניו במחציתו
שהו הפסין וכיון שהו יתר
מבית סאתים גור פסין
אטר קרפך מאי ת"ש
כמה חזון מקורבין כדו
ראשה ורובה של פרה.
וכמה יתא חרוקין מן
הבאר אפי' בריים מותר
כו'. ר' יהודה אומר בית
סאתים מותר כו' ר'
שמעון בן אלעזר אומר
באר שהוא בית סאתים
אינו מותר להרוקין מן
באר אלא כדי ראשה
ורובה של פרה מרובי ר'
שמעון בן אלעזר אומר
בור בית סאתים על בית
סאתים מכלל דר' יהודה
באר ופסין בית סאתים
קאמר. ודחיבין לא ר'
יהודה גמי בור בלא
פסין קאמר ובבור ארוך
וצר פליגי ר' שמעון בן
אלעזר בני ארכו כרתיבו
ר' יהודה לא תיש
כלל אמר ר' שמעון
בן אלעזר כל איד
שתשמישה לבית דירה
כגון דיר וסתר ומוקצה
ווצר אפילו עשרת כורים
מותר. פי' דיר כדתנן
הכנס צאן לדיר ותנן
בעיני חמשה בתם כונסין
לדיר כגון רחבה
שעושי אחר העיריות
ומקפין אותה להכניס

אפים לצדיקים ולרשעים.
עד לעתיד וזממות לרשעים ומאחר פורענותם עד לעולם
הבא וגם זה לטובה שיש להם שהות לחזור בתשובה כדמשמע בחלק
למנוחה [ע' מוס' ז"ק נ: ד"ה ארן].

אור פסין בור בלא פסין קאמר.

פירוש ופסין לא יהו מרוחקין
מן הבור אלא כדי לראש הרובה של
פרה אבל אין לפרש דפסין גמי של
עשי מרחיקין עד בית סאתים
מדקאמרין כסמוך אי הכי מאי
צנייהו צין לר"ש צין לר' יהודה ולפי
זה טובה איכא צנייהו דר' שמעון לא
שרי (א) אלא להרחיק כדי לראש הרובה
של פרה ור' יהודה ממיר עד בית
סאתים אלא ודאי גס ר' יהודה לא
שרי להרחיק אלא כדי לראש הרובה
של פרה אע"ג אדם שנתן עיניו צטרו
ולא צנמליה לשלם לזמן להמיר יומר:

בור ופסין קאמר. והא דלמנ

צפרקין (ד' כ"ה) קרפך יומר
מצית סאתים וצנה (ד) עמוד ג"ה י'
ורחצו ד' מיעטו ה"ה האי צור למה
לא היו מיעטו וי"ל דהתם צנמליה
טובות אבל צפסין לא המירו צין
הכל אלא צית סאתים:

והא א"ר יוחנן ירושלים אלמ"א

דלתותיה. ואם תאמר שאני
ירושלים דהוה רחבה שש עשרה אמות
ופסין ליכא אלא א"ג ושלש וי"ל
הואיל והיה לירושלים זורת הפתח
דחשיז כמחילה כדלמנ צפ"ק (ד' י"ב).
ואם יש לו זורת הפתח א"ל למעט לא
היה לרבים דבקעי לנטול המחילה
ואפילו לרבי' ° דלמנייה נרץ למעט
מודה הוא דמן המורה מהני מעד
דהא פיהא מתרת צכלאס אפילו יומר
מעט' ° ולפי פירוש אחר פירשמי
(ד' ו) גצי יתר על כן (ה) יתחב:

חייבין ע"ה משום רשות הרבים.

וא"ת כיון דמסקינן לרבי
יוחנן סגד ליה כרבי יהודה אמאי
חייבין עליה משום רשות הרבים הא
אית ליה שמי ממילת דלוריימא וי"ל
דירושלים היתה מפולגת מארבע
צדדין ומייצין עליה משום רה"ר
לעומד צאמנע הפולג דליכא מחילה:

קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה.

קא הולקא דעתיה דמוקצה
לרבי יהודה שלש ממילות דלוריימא °
ולמי וקורה משום מחילה ° אלמלא לא
אתו רבים ומצטלו מחילה דאי שמי
ממילות דלוריימא לא הוה פריך מידי
ומשני קסבר שמי ממילות דלוריימא
אזי נמי אפילו קסבר שלש ממילות
דלוריימא לא אתו רבים ומצטלי שמי
ממילות שלימות:

דרבנן אדרבנן גמי א"א קשיא.

הוה מני לטעמי דרבנן
לא פליגי אדרבי יהודה אלא מדרבנן
אבל מדלוריימא מודו ליה:
אלימלא

אך אפי' לצדיקים ולרשעים.
עד לעתיד וזממות לרשעים ומאחר פורענותם עד לעולם
הבא וגם זה לטובה שיש להם שהות לחזור בתשובה כדמשמע בחלק
למנוחה [ע' מוס' ז"ק נ: ד"ה ארן].

אור פסין בור בלא פסין קאמר.

פירוש ופסין לא יהו מרוחקין
מן הבור אלא כדי לראש הרובה של
פרה אבל אין לפרש דפסין גמי של
עשי מרחיקין עד בית סאתים
מדקאמרין כסמוך אי הכי מאי
צנייהו צין לר"ש צין לר' יהודה ולפי
זה טובה איכא צנייהו דר' שמעון לא
שרי (א) אלא להרחיק כדי לראש הרובה
של פרה ור' יהודה ממיר עד בית
סאתים אלא ודאי גס ר' יהודה לא
שרי להרחיק אלא כדי לראש הרובה
של פרה אע"ג אדם שנתן עיניו צטרו
ולא צנמליה לשלם לזמן להמיר יומר:

בור ופסין קאמר. והא דלמנ

צפרקין (ד' כ"ה) קרפך יומר
מצית סאתים וצנה (ד) עמוד ג"ה י'
ורחצו ד' מיעטו ה"ה האי צור למה
לא היו מיעטו וי"ל דהתם צנמליה
טובות אבל צפסין לא המירו צין
הכל אלא צית סאתים:

והא א"ר יוחנן ירושלים אלמ"א

דלתותיה. ואם תאמר שאני
ירושלים דהוה רחבה שש עשרה אמות
ופסין ליכא אלא א"ג ושלש וי"ל
הואיל והיה לירושלים זורת הפתח
דחשיז כמחילה כדלמנ צפ"ק (ד' י"ב).
ואם יש לו זורת הפתח א"ל למעט לא
היה לרבים דבקעי לנטול המחילה
ואפילו לרבי' ° דלמנייה נרץ למעט
מודה הוא דמן המורה מהני מעד
דהא פיהא מתרת צכלאס אפילו יומר
מעט' ° ולפי פירוש אחר פירשמי
(ד' ו) גצי יתר על כן (ה) יתחב:

חייבין ע"ה משום רשות הרבים.

וא"ת כיון דמסקינן לרבי
יוחנן סגד ליה כרבי יהודה אמאי
חייבין עליה משום רשות הרבים הא
אית ליה שמי ממילת דלוריימא וי"ל
דירושלים היתה מפולגת מארבע
צדדין ומייצין עליה משום רה"ר
לעומד צאמנע הפולג דליכא מחילה:

קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה.

קא הולקא דעתיה דמוקצה
לרבי יהודה שלש ממילות דלוריימא °
ולמי וקורה משום מחילה ° אלמלא לא
אתו רבים ומצטלו מחילה דאי שמי
ממילות דלוריימא לא הוה פריך מידי
ומשני קסבר שמי ממילות דלוריימא
אזי נמי אפילו קסבר שלש ממילות
דלוריימא לא אתו רבים ומצטלי שמי
ממילות שלימות:

דרבנן אדרבנן גמי א"א קשיא.

הוה מני לטעמי דרבנן
לא פליגי אדרבי יהודה אלא מדרבנן
אבל מדלוריימא מודו ליה:
אלימלא

אך אפי' לצדיקים ולרשעים.
עד לעתיד וזממות לרשעים ומאחר פורענותם עד לעולם
הבא וגם זה לטובה שיש להם שהות לחזור בתשובה כדמשמע בחלק
למנוחה [ע' מוס' ז"ק נ: ד"ה ארן].

אור פסין בור בלא פסין קאמר.

פירוש ופסין לא יהו מרוחקין
מן הבור אלא כדי לראש הרובה של
פרה אבל אין לפרש דפסין גמי של
עשי מרחיקין עד בית סאתים
מדקאמרין כסמוך אי הכי מאי
צנייהו צין לר"ש צין לר' יהודה ולפי
זה טובה איכא צנייהו דר' שמעון לא
שרי (א) אלא להרחיק כדי לראש הרובה
של פרה ור' יהודה ממיר עד בית
סאתים אלא ודאי גס ר' יהודה לא
שרי להרחיק אלא כדי לראש הרובה
של פרה אע"ג אדם שנתן עיניו צטרו
ולא צנמליה לשלם לזמן להמיר יומר:

בור ופסין קאמר. והא דלמנ

צפרקין (ד' כ"ה) קרפך יומר
מצית סאתים וצנה (ד) עמוד ג"ה י'
ורחצו ד' מיעטו ה"ה האי צור למה
לא היו מיעטו וי"ל דהתם צנמליה
טובות אבל צפסין לא המירו צין
הכל אלא צית סאתים:

והא א"ר יוחנן ירושלים אלמ"א

דלתותיה. ואם תאמר שאני
ירושלים דהוה רחבה שש עשרה אמות
ופסין ליכא אלא א"ג ושלש וי"ל
הואיל והיה לירושלים זורת הפתח
דחשיז כמחילה כדלמנ צפ"ק (ד' י"ב).
ואם יש לו זורת הפתח א"ל למעט לא
היה לרבים דבקעי לנטול המחילה
ואפילו לרבי' ° דלמנייה נרץ למעט
מודה הוא דמן המורה מהני מעד
דהא פיהא מתרת צכלאס אפילו יומר
מעט' ° ולפי פירוש אחר פירשמי
(ד' ו) גצי יתר על כן (ה) יתחב:

חייבין ע"ה משום רשות הרבים.

וא"ת כיון דמסקינן לרבי
יוחנן סגד ליה כרבי יהודה אמאי
חייבין עליה משום רשות הרבים הא
אית ליה שמי ממילת דלוריימא וי"ל
דירושלים היתה מפולגת מארבע
צדדין ומייצין עליה משום רה"ר
לעומד צאמנע הפולג דליכא מחילה:

קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה.

קא הולקא דעתיה דמוקצה
לרבי יהודה שלש ממילות דלוריימא °
ולמי וקורה משום מחילה ° אלמלא לא
אתו רבים ומצטלו מחילה דאי שמי
ממילות דלוריימא לא הוה פריך מידי
ומשני קסבר שמי ממילות דלוריימא
אזי נמי אפילו קסבר שלש ממילות
דלוריימא לא אתו רבים ומצטלי שמי
ממילות שלימות:

דרבנן אדרבנן גמי א"א קשיא.

הוה מני לטעמי דרבנן
לא פליגי אדרבי יהודה אלא מדרבנן
אבל מדלוריימא מודו ליה:
אלימלא

אך אפי' לצדיקים ולרשעים.
עד לעתיד וזממות לרשעים ומאחר פורענותם עד לעולם
הבא וגם זה לטובה שיש להם שהות לחזור בתשובה כדמשמע בחלק
למנוחה [ע' מוס' ז"ק נ: ד"ה ארן].

אור פסין בור בלא פסין קאמר.

פירוש ופסין לא יהו מרוחקין
מן הבור אלא כדי לראש הרובה של
פרה אבל אין לפרש דפסין גמי של
עשי מרחיקין עד בית סאתים
מדקאמרין כסמוך אי הכי מאי
צנייהו צין לר"ש צין לר' יהודה ולפי
זה טובה איכא צנייהו דר' שמעון לא
שרי (א) אלא להרחיק כדי לראש הרובה
של פרה ור' יהודה ממיר עד בית
סאתים אלא ודאי גס ר' יהודה לא
שרי להרחיק אלא כדי לראש הרובה
של פרה אע"ג אדם שנתן עיניו צטרו
ולא צנמליה לשלם לזמן להמיר יומר:

בור ופסין קאמר. והא דלמנ

צפרקין (ד' כ"ה) קרפך יומר
מצית סאתים וצנה (ד) עמוד ג"ה י'
ורחצו ד' מיעטו ה"ה האי צור למה
לא היו מיעטו וי"ל דהתם צנמליה
טובות אבל צפסין לא המירו צין
הכל אלא צית סאתים:

והא א"ר יוחנן ירושלים אלמ"א

דלתותיה. ואם תאמר שאני
ירושלים דהוה רחבה שש עשרה אמות
ופסין ליכא אלא א"ג ושלש וי"ל
הואיל והיה לירושלים זורת הפתח
דחשיז כמחילה כדלמנ צפ"ק (ד' י"ב).
ואם יש לו זורת הפתח א"ל למעט לא
היה לרבים דבקעי לנטול המחילה
ואפילו לרבי' ° דלמנייה נרץ למעט
מודה הוא דמן המורה מהני מעד
דהא פיהא מתרת צכלאס אפילו יומר
מעט' ° ולפי פירוש אחר פירשמי
(ד' ו) גצי יתר על כן (ה) יתחב:

חייבין ע"ה משום רשות הרבים.

וא"ת כיון דמסקינן לרבי
יוחנן סגד ליה כרבי יהודה אמאי
חייבין עליה משום רשות הרבים הא
אית ליה שמי ממילת דלוריימא וי"ל
דירושלים היתה מפולגת מארבע
צדדין ומייצין עליה משום רה"ר
לעומד צאמנע הפולג דליכא מחילה:

קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה.

קא הולקא דעתיה דמוקצה
לרבי יהודה שלש ממילות דלוריימא °
ולמי וקורה משום מחילה ° אלמלא לא
אתו רבים ומצטלו מחילה דאי שמי
ממילות דלוריימא לא הוה פריך מידי
ומשני קסבר שמי ממילות דלוריימא
אזי נמי אפילו קסבר שלש ממילות
דלוריימא לא אתו רבים ומצטלי שמי
ממילות שלימות:

דרבנן אדרבנן גמי א"א קשיא.

הוה מני לטעמי דרבנן
לא פליגי אדרבי יהודה אלא מדרבנן
אבל מדלוריימא מודו ליה:
אלימלא

אך אפי' לצדיקים ולרשעים.
עד לעתיד וזממות לרשעים ומאחר פורענותם עד לעולם
הבא וגם זה לטובה שיש להם שהות לחזור בתשובה כדמשמע בחלק
למנוחה [ע' מוס' ז"ק נ: ד"ה ארן].

אור פסין בור בלא פסין קאמר.

פירוש ופסין לא יהו מרוחקין
מן הבור אלא כדי לראש הרובה של
פרה אבל אין לפרש דפסין גמי של
עשי מרחיקין עד בית סאתים
מדקאמרין כסמוך אי הכי מאי
צנייהו צין לר"ש צין לר' יהודה ולפי
זה טובה איכא צנייהו דר' שמעון לא
שרי (א) אלא להרחיק כדי לראש הרובה
של פרה ור' יהודה ממיר עד בית
סאתים אלא ודאי גס ר' יהודה לא
שרי להרחיק אלא כדי לראש הרובה
של פרה אע"ג אדם שנתן עיניו צטרו
ולא צנמליה לשלם לזמן להמיר יומר:

בור ופסין קאמר. והא דלמנ

צפרקין (ד' כ"ה) קרפך יומר
מצית סאתים וצנה (ד) עמוד ג"ה י'
ורחצו ד' מיעטו ה"ה האי צור למה
לא היו מיעטו וי"ל דהתם צנמליה
טובות אבל צפסין לא המירו צין
הכל אלא צית סאתים:

והא א"ר יוחנן ירושלים אלמ"א

דלתותיה. ואם תאמר שאני
ירושלים דהוה רחבה שש עשרה אמות
ופסין ליכא אלא א"ג ושלש וי"ל
הואיל והיה לירושלים זורת הפתח
דחשיז כמחילה כדלמנ צפ"ק (ד' י"ב).
ואם יש לו זורת הפתח א"ל למעט לא
היה לרבים דבקעי לנטול המחילה
ואפילו לרבי' ° דלמנייה נרץ למעט
מודה הוא דמן המורה מהני מעד
דהא פיהא מתרת צכלאס אפילו יומר
מעט' ° ולפי פירוש אחר פירשמי
(ד' ו) גצי יתר על כן (ה) יתחב:

חייבין ע"ה משום רשות הרבים.

וא"ת כיון דמסקינן לרבי
יוחנן סגד ליה כרבי יהודה אמאי
חייבין עליה משום רשות הרבים הא
אית ליה שמי ממילת דלוריימא וי"ל
דירושלים היתה מפולגת מארבע
צדדין ומייצין עליה משום רה"ר
לעומד צאמנע הפולג דליכא מחילה:

קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה.

קא הולקא דעתיה דמוקצה
לרבי יהודה שלש ממילות דלוריימא °
ולמי וקורה משום מחילה ° אלמלא לא
אתו רבים ומצטלו מחילה דאי שמי
ממילות דלוריימא לא הוה פריך מידי
ומשני קסבר שמי ממילות דלוריימא
אזי נמי אפילו קסבר שלש ממילות
דלוריימא לא אתו רבים ומצטלי שמי
ממילות שלימות:

דרבנן אדרבנן גמי א"א קשיא.

הוה מני לטעמי דרבנן
לא פליגי אדרבי יהודה אלא מדרבנן
אבל מדלוריימא מודו ליה:
אלימלא

אך אפי' לצדיקים ולרשעים.
עד לעתיד וזממות לרשעים ומאחר פורענותם עד לעולם
הבא וגם זה לטובה שיש להם שהות לחזור בתשובה כדמשמע בחלק
למנוחה [ע' מוס' ז"ק נ: ד"ה ארן].

אור פסין בור בלא פסין קאמר.

פירוש ופסין לא יהו מרוחקין
מן הבור אלא כדי לראש הרובה של
פרה אבל אין לפרש דפסין גמי של
עשי מרחיקין עד בית סאתים
מדקאמרין כסמוך אי הכי מאי
צנייהו צין לר"ש צין לר' יהודה ולפי
זה טובה איכא צנייהו דר' שמעון לא
שרי (א) אלא להרחיק כדי לראש הרובה
של פרה ור' יהודה ממיר עד בית
סאתים אלא ודאי גס ר' יהודה לא
שרי להרחיק אלא כדי לראש הרובה
של פרה אע"ג אדם שנתן עיניו צטרו
ולא צנמליה לשלם לזמן להמיר יומר:

בור ופסין קאמר. והא דלמנ

צפרקין (ד' כ"ה) קרפך יומר
מצית סאתים וצנה (ד) עמוד ג"ה י'
ורחצו ד' מיעטו ה"ה האי צור למה
לא היו מיעטו וי"ל דהתם צנמליה
טובות אבל צפסין לא המירו צין
הכל אלא צית סאתים:

והא א"ר יוחנן ירושלים אלמ"א

דלתותיה. ואם תאמר שאני
ירושלים דהוה רחבה שש עשרה אמות
ופסין ליכא אלא א"ג ושלש וי"ל
הואיל והיה לירושלים זורת הפתח
דחשיז כמחילה כדלמנ צפ"ק (ד' י"ב).
ואם יש לו זורת הפתח א"ל למעט לא
היה לרבים דבקעי לנטול המחילה
ואפילו לרבי' ° דלמנייה נרץ למעט
מודה הוא דמן המורה מהני מעד
דהא פיהא מתרת צכלאס אפילו יומר
מעט' ° ולפי פירוש אחר פירשמי
(ד' ו) גצי יתר על כן (ה) יתחב:

חייבין ע"ה משום רשות הרבים.

וא"ת כיון דמסקינן לרבי
יוחנן סגד ליה כרבי יהודה אמאי
חייבין עליה משום רשות הרבים הא
אית ליה שמי ממילת דלוריימא וי"ל
דירושלים היתה מפולגת מארבע
צדדין ומייצין עליה משום רה"ר
לעומד צאמנע הפולג דליכא מחילה:

קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה.

קא הולקא דעתיה דמוקצה
לרבי יהודה שלש ממילות דלוריימא °
ולמי וקורה משום מחילה ° אלמלא לא
אתו רבים ומצטלו מחילה דאי שמי
ממילות דלוריימא לא הוה פריך מידי
ומשני קסבר שמי ממילות דלוריימא
אזי נמי אפילו קסבר שלש ממילות
דלוריימא לא אתו רבים ומצטלי שמי
ממילות שלימות:

דרבנן אדרבנן גמי א"א קשיא.

הוה מני לטעמי דרבנן
לא פליגי אדרבי יהודה אלא מדרבנן
אבל מדלוריימא מודו ליה:
אלימלא

אך אפי' לצדיקים ולרשעים.
עד לעתיד וזממות לרשעים ומאחר פורענותם עד לעולם
הבא וגם זה לטובה שיש להם שהות לחזור בתשובה כדמשמע בחלק
למנוחה [ע' מוס' ז"ק נ: ד"ה ארן].

אור פסין בור בלא פסין קאמר.

פירוש ופסין לא יהו מרוחקין
מן הבור אלא כדי לראש הרובה של
פרה אבל אין לפרש דפסין גמי של
עשי מרחיקין עד בית סאתים
מדקאמרין כסמוך אי הכי מאי
צנייהו צין לר"ש צין לר' יהודה ולפי
זה טובה איכא צנייהו דר' שמעון לא
שרי (א) אלא להרחיק כדי לראש הרובה
של פרה ור' יהודה ממיר עד בית
סאתים אלא ודאי גס ר' יהודה לא
שרי להרחיק אלא כדי לראש הרובה
של פרה אע"ג אדם שנתן עיניו צטרו
ולא צנמליה לשלם לזמן להמיר יומר:

בור ופסין קאמר. והא דלמנ

צפרקין (ד' כ"ה) קרפך יומר
מצית סאתים וצנה (ד) עמוד ג"ה י'
ורחצו ד' מיעטו ה"ה האי צור למה
לא היו מיעטו וי"ל דהתם צנמליה
טובות אבל צפסין לא המירו צין
הכל אלא צית סאת

